

PEDAGOGIKA PSIXOLOGIYANING VAZIFALARI

Djurayeva Zebuniso Toxirjonovna

Annotatsiya: *Pedagogika va psixologiya fanlari o'zaro bog'liq bo'lsada, ularning vazifalari turlicha. Pedagogika ta'lim-tarbiya jarayonini nazariy jihatdan asoslash, uni tashkil etish va boshqarish bilan bog'liq bo'lgan masalalarni hal qilishga qaratilgan. Psixologiya esa insonning ruhiy olamini, uning psixik jarayonlari, xususiyatlari va qonuniyatlarini o'rganishga qaratilgan.*

Kalit soʻzlar: *ta'lim-tarbiya, ruhiyat, rivojlanish, jarayon, vazifa, tashkil etish, xususiyatlar, faoliyat.*

Pedagogika va psixologiya - bu insonning o'sishi, rivojlanishi va ta'lim olish jarayonlarini o'rganuvchi o'zaro bog'liq fanlardir. Pedagogika ta'lim nazariyasi va amaliyotini o'rgansa, psixologiya insonning ruhiy faoliyati, xususiyatlari va qonuniyatlarini o'rganadi.

O'zaro bog'liqlikning asosiy jihatlari:

1. Ta'lim jarayonining psixologik asoslari: Pedagogika ta'lim jarayonini tashkil etishda psixologiyaning insonning bilish jarayonlari (diqqat, xotira, tafakkur, nutq), shaxs xususiyatlari (temperament, xarakter, qobiliyatlar), motivatsiya va emotsiyalar haqidagi bilimlariga tayanadi. Masalan, o'quv materialini taqdim etishda o'quvchilarning yosh xususiyatlari, ularning bilish qobiliyatlari va qiziqishlari hisobga olinadi.

2. Ta'lim metodlarining psixologik asoslanishi: Pedagogika psixologiyaning o'qitish va tarbiyalash metodlari haqidagi bilimlaridan foydalanadi. Masalan, o'qitishda o'quvchilarning individual xususiyatlari, ularning o'zlashtirish tezligi va uslublari hisobga olinadi. Tarbiyada esa o'quvchilarning axloqiy me'yorlari, qadriyatlari va ehtiyojlari inobatga olinadi.

3. Ta'limning shaxsga yo'naltirilganligi: Zamonaviy pedagogika ta'lim jarayonining markaziga o'quvchini qo'yadi. Bunda o'quvchining shaxsiy xususiyatlari, qobiliyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlari hisobga olinadi. Bu o'z navbatida psixologiyaning shaxs nazariyasi, individual farqlar psixologiyasi va rivojlanish psixologiyasi kabi sohalariga murojaat qilishni talab etadi.

4. Pedagogik faoliyatning psixologik taminoti: O'qituvchining muvaffaqiyatli faoliyati uchun psixologik bilimlar zarur. O'qituvchi o'quvchilar bilan to'g'ri muloqot o'rnatish, ularni tushunishi, motivatsiya bera olishi, nizolarni hal qila olishi va shaxsiy muammolarida yordam bera olishi kerak. Buning uchun o'qituvchi pedagogik psixologiya, ijtimoiy psixologiya va konfliktologiya sohalarida bilimga ega bo'lishi lozim.

5. Ta'limni diagnostika qilish va baholashning psixologik asoslari: Pedagogikada o'quvchilarning bilim darajasi, o'zlashtirish tezligi, qobiliyatlari va shaxsiy xususiyatlarini aniqlash uchun turli xil diagnostika usullari qo'llaniladi. Bu usullar psixometriya, testologiya va shaxs diagnostikasi kabi psixologiya sohalariga tayanadi.

1. Ta'lim-tarbiya qonuniyatlarini aniqlash: Pedagogika ta'lim-tarbiya jarayonining umumiy qonuniyatlarini, maqsad va vazifalarini, tamoyil va metodlarini o'rganadi.

2. Ta'lim mazmunini ishlab chiqish: Ta'limning turli bosqichlari (maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta ta'lim, o'rta maxsus ta'lim, oliy ta'lim) uchun o'quv dasturlari, darsliklar va o'quv qo'llanmalarini yaratish.

3. O'qitish metodlarini takomillashtirish: O'quv materialini samarali o'zlashtirishga yordam beradigan zamonaviy o'qitish usullarini, texnologiyalarini va vositalarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish.

4. Tarbiyaviy ishlarni tashkil etish: O'quvchilarda axloqiy, estetik, jismoniy va mehnat tarbiyasini shakllantirishga qaratilgan tadbirlar, loyihalar va dasturlarni ishlab chiqish.

Psixologiyaning vazifalari:

1. Psixik jarayonlarni o'rganish: Diqqat, xotira, tafakkur, nutq, hissiyot, iroda va boshqa psixik jarayonlarning qonuniyatlarini, mexanizmlarini va individual xususiyatlarini aniqlash.

2. Shaxsni o'rganish: Shaxsning xarakteri, temperamenti, qobiliyatlari, motivatsiyalari, qadriyatlari, ehtiyojlari va boshqa xususiyatlarini tadqiq qilish.

3. Rivojlanish qonuniyatlarini o'rganish: Insonning butun hayoti davomida, tug'ilishdan to keksalikgacha bo'lgan ruhiy rivojlanish qonuniyatlarini, bosqichlarini va omillarini aniqlash.

4. Ijtimoiy psixologik hodisalarni o'rganish: Odamlarning guruhlardagi xulq-atvori, shaxslararo munosabatlar, liderlik, konformizm, tajovuzkorlik va boshqa ijtimoiy psixologik hodisalarni tadqiq qilish.

5. Psixodiagnostika: Turli psixologik testlar, so'rovnomalar, intervyular va kuzatuvlar yordamida shaxsning psixik holatini, xususiyatlarini va qobiliyatlarini aniqlash.

XULOSA

Pedagogika va psixologiya bir-birini to'ldiruvchi va boyituvchi fanlardir. Pedagogika psixologiyaning inson haqidagi bilimlariga tayangan holda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. Psixologiya esa pedagogikaning amaliy vazifalarini hal qilish uchun zarur bo'lgan empirik ma'lumotlar va nazariy asoslarni taqdim etadi. Ularning o'zaro bog'liqligi ta'lim tizimini takomillashtirish, o'quvchilarning shaxsiy kamolotiga erishish va jamiyat rivojiga hissa qo'shish uchun muhim ahamiyatga ega.